

נצבים (134)

לְפָנֶיךָ. ללמדנו חיבת השי"ת אותנו, כי את הברכה מקרב הוא עלינו ואילו הקללה נותנה הוא לפנינו.
רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ (ל.ב.)

רבינו יהונתן אייבשיץ בספרו "יערות דבש" כתב שבתחילה יש לעשות תשובה מעבירות שבין אדם לחבירו, ורק אח"כ מעבירות שבין אדם למקום. וז"ל: אמרו במדרש, אמרה כנסת ישראל, רבש"ע: התשובה שלך היא, ואמר הקב"ה תשובה שלכם היא, ופירושם של דברים, כי באמת עבירות שבין אדם למקום, בקל האדם מתחרט ועושה עליהן תשובה, ונוח לו לשוב, אבל עבירות שבין אדם לחבירו, זה קשה וכו', ומכל שכן שאין מוציאין מתחתיהם גזל ועושה וכו'. וזה הוא מאמר כנסת ישראל, התשובה שלך היא, מה שעברנו ועשינו נגד המצות הנוגעות לך, וזהו עיקר התשובה, כי יודעת כנסת ישראל כי בזה רוב ישראל בגדר התשובה. אבל הקב"ה השיב: התשובה שלכם היא! והיינו, במה שנוגע לכם, בין איש לרעהו, זו היא תכלית התשובה ועיקרה, כי באלה חפץ ה', והוא מקפיד יותר על בין אדם לחבירו, משיקפיד על עבירות הנוגעות לו, כי הוא חפץ חסד, ולכן עיקר התשובה בזה. עכ"ל. וכיו"ב כתב בספר "שער בת רבים" בפרשת ויקרא בביאור הפסוקים (איכה, פרק ג'. מ. מ"א) "נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה עד ה', נשא לבבנו אל כפים אל א-ל בשמים". פירוש, בשלב הראשון נחפשה דרכינו בין אדם לחבירו ונחקורה, שבזה צריך חקירה רבה, לפי שהוא דבר תמידי, ואח"כ ונשובה עד ה', על עוונות שבין אדם למקום. וכן הפסוק שלאחריו, "נשא לבבנו אל כפים" מתפרש שמתחילה נישא לבבנו לתקן הדברים התלויים בידיים, ואח"כ נתפלל אל א-ל בשמים כי ימחול לנו גם על העבירות שבין אדם למקום. ואז נהיה ראויים לקבל ברכותיו.
רב זילברשטיין שליט"א בספרו "עלינו לשבח"

לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא..... וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם (ל.יב. יג.)

אמר הגר"ח מוואלוז'ין: הרמב"ן פירש שהפסוקים מדברים בענין מצות התשובה. ועל זה אמר הכתוב "לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא". ביאור הפסוק כך: האדם בחטאו פוגם הוא למעלה בשמים, הורס ומחריב עולמות, ואם כן מן הדין לא היתה התשובה מועילה, אלא אם כן יעלה לתקן שם מה שפגם, ועל זה אמר הכתוב "לֹא בַשָּׁמַיִם הוּא", אינך צריך לעלות לשמים כדי לתקן, אלא כאן בעולם הזה מועילה התשובה.

ואמר עוד "וְלֹא מֵעֵבֶר לַיָּם", כי אדם בחטאו הוא יכול להכריע כל העולם לכף חובה, כמו שאמרו חז"ל: לעולם יראה אדם את עצמו וכל העולם כולו חציו חייב וחציו זכאי, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע עצמו ואת

החוטא היודע שיסוריו מהקב"ה יש תקוה לאחריתו וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה... וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹלוֹ... וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרָחֲמְךָ (ל. א-ג.)

משל נפלא אמר על כך הגאון רבי יוסף צבי דושינסקי, גאב"ד העדה החרדית ירושלים:

כאשר רופא מגיע לטפל בחולה מסוכן, אזי הוא מזריק לגופו תרופה באמצעות מחט חדה, ובעת שהוא דוקר את החולה במחט, הוא מביט בו: אם הרגיש החולה בדקירה, הרי זה סימן טוב, כי זו הוכחה שיש עדיין חיים בגופו, ויש תקוה שיתרפא. אולם אם חלילה החולה כבר אינו מרגיש כאשר דוקרים את גופו, הרי מכך לומד הרופא שמצבו חמור וסיכוייו להתרפא קטנים. כך בחולי הגוף, וכך בחולי הנפש: אדם שהתרחק מדרך התורה, כאשר באה עליו צרה הוא מרגיש שיד ה' עשתה זאת, אזי יוכל להתרפא מנגעי עוונותיו. וזו כוונת הפסוקים לפנינו: אם כאשר "יבואו עליך כל הדברים האלה", אזי "ושבת עד ה' אלוהיך ושמעת בקולו", כי אז יתברר שיש תקוה לאחריתך, וממילא "ושב ה' אלוהיך את שבוותך ורחמך". הוא אשר אמר שלמה המלך בשיר השירים (ה. ב.): "אני ישנה וליכי ער" אף ש'אני ישנה' מן המצוות, בכל זאת 'וליכי ער', ואינני מן הנדחים לגמרי מלהתקרב אל ה', והראיה לכך: שהרי 'קול דודי דופק', אני שומע ומרגיש כי הקב"ה הוא הדופק ושולח לי יסורים כדי לדכאני, ולכן יש תקוה שאשוב אל ה' בכל לב ונפש!

ספר "ושלל לא יחסר"

וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ (ל.א.)

כתב בעל "אור החיים הקדוש": הצצתי ואראה מה נעמה חיבת הקודש אשר חבב ה' אלוהינו אותנו. הלא תראה כי בזכרון הברכה, הגיע אותה עלינו ואמר "כי יבואו עָלֶיךָ..... הַבְּרָכָה". ובזכרון הקללה אמר: "וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לְפָנֶיךָ" ולא עליך. ולטעם זה אמר: "אשר נתתי לפניך", ולא הספיק במאמר "כל הדברים האלה", היינו, בפשטות היינו מפרשים כי מה שנאמר "אשר נתתי לפניך", מתייחס גם אל הברכה וגם אל הקללה. אלא שאם היה זה הפשט, די היה לכתוב: "והיה כי יבוא הברכה והקללה אשר נתתי לפניך". מדוע ייתר הכתוב לשונו ואמר: "כל הדברים האלה" אבל באמרו: כל הדברים האלה, גילה בזה יתור "אשר נתתי לפניך", שבא להבדיל בין הברכה לקללה, היינו, שחלוק הפסוק לשניים החלק האחד: "וְהָיָה כִּי יָבֹאוּ עָלֶיךָ כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הַבְּרָכָה", והחלק השני "וְהַקְּלָלָה אֲשֶׁר נָתַתִּי"

הלכה: ערב ראש השנה

אין נופלים על פניהם בתפילה בערב ראש השנה ולא אומרים תחנון, כיון שהוא כמו שאר ערב יום טוב. נוהגים שבכל חודשי השנה בשבת שלפני ראש חודש מברכין את החודש, אך בשבת האחרונה של חודש אלול אין מברכין את החודש תשרי והטעם הוא גם כדי לערבב את השטן. נוהגים להתענות בערב ראש השנה, ויש נוהגים לאכול קודם עלות השחר משום שחוקות העמים שאינם אוכלים לפני חגם, ומפני כך נוהגים דוקא לטעום דבר מה משום "ובחוקותיהם לא תלכו"

ספר "הרת עולם"

פתגם: רק כשלאדם יש יכולת להשוות בין שני דברים, הוא יכול לעמוד על טיבם.

ספר: "אלף פתגם ופתגם"

חקירה: עשה דוחה לא תעשה

ציורי העשה דוחה, או קיום העשה דוחה ונפק"מ כאשר מדרבנן אסור לקיים את העשה, ציורי אין, אך קיום יש (ברכת אברהם מז: הואיל באיסור דרבנן א)

ספר "קבוץ יסודות וחקירות"

סיפור: ענין של עצלות

שאלו לרבי דוב בר, המגיד ממזריטש: נאמר בתהלים: "אמת מארץ תצמח", ואם האמת כה קרובה להישג יד, מדוע אין הבריות מצויים אצל האמת? השיב רבי דוב בר: לפי שהבריות מתעצלים להתכופף קצת.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (קנה)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

כל העולם כולו לכף חובה, וא"כ יכול להיות שבחטאו גרם מעבר לים פורענות וצרות רבות, עם כל זה: "וְלֹא מַעֲבָר לִים", אינך צריך לעשות תשובה במקום שהוא דווקא, רק במקומך כאן תוכל לתקן הפגם, בחרטה ועזיבת החטא, וקבלה לעתיד. והנה חסד גדול התחסד הבורא, שלא דרש מאתנו תשובה על פגמי החטא הנוראים בעולמות העליונים. ולא זו מלבד, אלא גם העונש על העוונות אינו נותן כפי הפגם שנגרם בכל העולמות, אלא כפי מעשיו וכמידת הנאתו. ובזה פירש האלשיך הקדוש את הכתוב (תהלים סב): "וְלֹךְ ה' חֶסֶד כִּי אַתָּה תִשְׁלַם לְאִישׁ כַּמַּעֲשָׂהוּ". החסד הגדול הוא שהקב"ה דן את האדם כמעשהו כפי השגתו, ולא כפגם ממעשהו.

ספר "להתעורר באהבתך"

דיבור הפה יעורר את הלב בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לְעֲשֹׂתוֹ (ל' יד)

מפורסמת הקושיא, שלכאורה הסדר הפוך, כי בדרך הטבע הפה מדבר מה שהלב חושב תחילה, וכאן אומרת התורה קודם "בְּפִיךָ" ואחר כך "בִּלְבָבְךָ". בספר "פרחי שושנה" כותב: ושמעתי מפי מורי רבי הירש לוינסון, חתן בעל ה"חפץ חיים", שאם לב האדם טרוד לפעמים בדאגות וקשה לו להתרכז במחשבה של תורה, במצב זה לא ימתין עד שישתפר מצב רוחו כדי לעסוק בתורה, אלא יוציא דברי תורה מפיו אף בלא מחשבה, וזה ישפיע על הלב והמוח, כי הדיבור, ובמיוחד המנגינה יש בהם כח להשפיע על מערכת המחשבה, וכך יעלה בידו לשעבד את ליבו להגות בתורה. הוא הדבר האמור במקרא שלפנינו: "כִּי קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לְעֲשֹׂתוֹ", שאפילו אם ליבו בל עמו, ואין בו שום חשק פנימי לעשות את המצוה, אבל על ידי פעולה חיצונית של דיבור פה, יעורר את ליבו לעשות ולקיים.

ספר "ומתוך האור"

קיום מצוות בהשפעה על בניו

וְהָיָה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ... וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים לְמַעַן תִּתְּנָה אֹתָהּ וְתִרְעָף (ל' יט)

הקשה רבי משה פיינשטיין זצ"ל, כיון שאמר "וְהָיָה נְתַתִּי לְפָנֶיךָ", וציוה "וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים", אם כן פשוט הוא שאם יבחר בחיים אזי יחיה הוא וזרעו, ומדוע חוזרת התורה "לְמַעַן תִּתְּנָה אֹתָהּ וְתִרְעָף", מיותר הוא. עוד קשה תיבת "וְתִרְעָף" מיותרת, שהרי גם זרעו מצווה "וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים לְמַעַן תִּתְּנָה", אם כן יזכה לחיים מצד עצמו, ומדוע התורה כוללת הזרע אצל האב. ומתוך שזהו באמת צווי התורה, שיעשה המצוות בצורה כזו שגם בניו ירצו לקיים. שאדם יכול לקיים המצוות כמו שכפאו שד, וכמי שהיה מעדיף לחיות בלעדיהם ולא ישפיע בזה על זרעו כלל. ומצווה התורה: "וּבְחַרְתָּ בְּחַיִּים", איזה בחירה: "לְמַעַן תִּתְּנָה אֹתָהּ וְתִרְעָף", עליך לראות שהבחירה שלך בחיים תהיה במדה כזו של שמחת חיים ועונג רוחני, ועל ידי זה תשפיע גם על זרעך.

ספר "אוצרת התורה"

